

Valsts policija

Čiekurkalna 1. līnija 1, k – 4, Rīga, LV – 1026, tālr. 67829505, fakss 67075053, e-pasts kanc@vp.gov.lv

Rīgā

22.07.2015 Nr.2012-23002

Uz 08.07.2015 Nr. 233.9/18-108-12/15

Latvijas Republikas Saeimas
Parlamentārās izmeklēšanas komisijas
par Latvijas valsts rīcību, izvērtējot
2013.gada 21.novembra Zolitūdē
notikušās traģēdijas cēloņus, un
turpmākajām darbībām, kas veiktas
normatīvo aktu un valsts pārvaldes un
pašvaldību darbības sakārtošanā, lai
nepieļautu līdzīgu traģēdiju
atkārtošanos, kā arī par darbībām
minētās traģēdijas seku novēršanā
priekšsēdētājam
R.Baloža kungam

Jēkaba iela 11, Rīga, LV-1811

Par viedokļa sniegšanu

Valsts policija savas kompetences ietvaros izskatīja Latvijas Republikas Saeimas Parlamentārās izmeklēšanas komisijas par Latvijas valsts rīcību, izvērtējot 2013.gada 21.novembra Zolitūdē notikušās traģēdijas cēloņus, un turpmākajām darbībām, kas veiktas normatīvo aktu un valsts pārvaldes un pašvaldību darbības sakārtošanā, lai nepieļautu līdzīgu traģēdiju atkārtošanos, kā arī par darbībām minētās traģēdijas seku novēršanā vēstuli par biedrības „Sabiedrība par atklātību – Delna” iniciatīvu trauksmes cēlēju (TC) tiesiskās aizsardzības sistēmas izveidei.

Policijas darbības tiesiskais pamats ir Latvijas Republikas Satversme, starptautiskie līgumi, likums „Par policiju”, citi Latvijas Republikas likumi un normatīvie akti, kā arī pašvaldību lēmumi, ja tie nav pretrunā ar Latvijas Republikas likumiem.

Likums „Par policiju” nosaka, ka policijas uzdevumi ir garantēt personu un sabiedrības drošību, novērst noziedzīgus nodarījumus un citus likumpārkāpumus, atklāt noziedzīgus nodarījumus, meklēt personas, kas izdarījušas noziedzīgus

SAEIMAS KANCELEJA

27-07-2015

Nr. 2/1991-12/15 Plkst. 957

nodarījumus, likumā paredzētajā kārtībā sniegt palīdzību iestādēm, privātpersonām un personu apvienībām to tiesību aizsardzībā un ar likumu noteikto pienākumu realizācijā, savas kompetences ietvaros izpildīt administratīvos sodus un kriminālsodus (3.pants).

Šī likuma 10.panta (Policijas darbinieka pamatpienākumi) pirmās daļas 2.punkts nosaka policijas darbinieku pienākumu „reģistrēt iesniegumus un informāciju par noziedzīgiem nodarījumiem un citiem likumpārkāpumiem, par notikumiem, kuri apdraud personu vai sabiedrības drošību, un par tajos iesaistītajām personām, savlaicīgi reaģēt uz sniegto informāciju, kā arī nodot kompetentām amatpersonām un institūcijām saņemto informāciju par personu vai sabiedrības drošību apdraudošiem notikumiem (avārijām, ugunsgrēkiem, katastrofām, stihiskām nelaimēm un citiem gadījumiem)” un policijas darbība tiek organizēta, ievērojot likumību, humānismu, cilvēka tiesības, sociālo taisnīgumu, atklātumu, vienvadību un balstoties uz iedzīvotāju palīdzību (5.panta pirmā daļa), kā arī policijai aizliegts izpaust ziņas, kuras ir valsts vai cits ar likumu īpaši aizsargāts noslēpums, kuras satur komercnoslēpumu vai patentu noslēpumu; aizliegts izpaust pirmstiesas izmeklēšanas datus bez prokurora vai izmeklētāja tiešā priekšnieka atļaujas, kā arī materiālus, kuri ir pretrunā ar nevainīguma prezumpciju; policijai aizliegts izpaust ziņas, kuras aizskar cilvēku personisko dzīvi, kā arī fizisko un juridisko personu godu un cieņu, ja šī darbība nenotiek tiesiskās kārtības nostiprināšanas un izmeklēšanas interesēs (6.pants).

Valsts policija ir izmeklēšanas iestāde, un saskaņā ar Kriminālprocesa likumu (KPL) Valsts policijas amatpersonas izmeklē jebkuru noziedzīgu nodarījumu, izņemot noziedzīgus nodarījumus, kuru izmeklēšana ir citu tiesībsargājošo iestāžu kompetencē. Tādu ziņu iesniegšana izmeklēšanas iestādei, kuras norāda uz iespējama noziedzīga nodarījuma izdarīšanu, vai šādu ziņu iegūšana par kriminālprocesa norisi atbildīgā iestādē ir kriminālprocesa uzsākšanas iemesls. Tomēr kriminālprocesa uzsākšanas iemesls nevar būt anonīma informācija vai informācija, kuras iesniedzējs atsakās atklāt informācijas avotu (KPL 369.pants 3.daļa).

KPL arī nosaka, ka personai, kura tiek apdraudēta sakarā ar tās kriminālprocesuālā pienākuma izpildi, ir tiesības prasīt, lai procesa virzītājs veic likumā paredzētos pasākumus šīs personas un tās mantas aizsardzībai, proti:

- 1) uzsākt citu kriminālprocesa apdraudējuma izmeklēšanu;
- 2) izvēlēties atbilstošu drošības līdzekli personai, kuras interesēs noticis apdraudējums;
- 3) ierosināt speciālās procesuālās aizsardzības noteikšanu personai, kura ir apdraudēta;
- 4) uzdot tiesībaizsardzības institūcijām veikt personas vai tās mantas aizsardzību (KPL 24.pants).

Saskaņā ar KPL, speciālā procesuālā aizsardzība ir cietušo, liecinieku un citu personu, kuras liecina vai liecinājušas kriminālprocesā par smagiem vai sevišķi smagiem noziegumiem, kā arī nepilngadīgo, kas liecina par Krimināllikuma 161., 162. un 174.pantā paredzētajiem noziegumiem, un personu,

kuru apdraudējums var ietekmēt minētās personas dzīvības, veselības un citu likumisko interešu aizsardzība. Speciālās procesuālās aizsardzības iemesls ir personas dzīvības, veselības un mantas reāls apdraudējums, izteikti reāli draudi vai arī ziņas, kas procesa virzītājam dod pietiekamu pamatu uzskatīt, ka apdraudējums var būt reāls sakarā ar šīs personas sniegto liecību.

Kriminālprocesa likumā (KPL) noteikts, ka ziņas par speciālās izmeklēšanas darbības veikšanas faktu līdz tās pabeigšanai ir neizpaužami izmeklēšanas dati, par kuru izpaušanu amatpersonas vai personas, kuras iesaistītas tās veikšanā, atbild saskaņā ar likumu. Procesā virzītājs lieto visus likumā paredzētos līdzekļus, lai ierobežotu speciālās izmeklēšanas darbības rezultātā iegūto tādu ziņu izplatīšanu, kurām ir pierādījuma nozīme kriminālprocesā, ja tās aizskar personu privātās dzīves noslēpumu vai skar citu ar likumu aizsargātu ierobežotas pieejamības informāciju (KPL 233.pants). Tāpat ir noteikts, ka kriminālprocesa laikā krimināllietā esošie materiāli ir izmeklēšanas noslēpums un ar tiem drīkst iepazīties amatpersonas, kuras veic kriminālprocesu, kā arī personas, kurām minētās amatpersonas attiecīgos materiālus uzrāda šajā likumā paredzētajā kārtībā (tai skaitā personas kurām ir tiesības uz aizstāvību). Pēc kriminālprocesa pabeigšanas un galīgā nolēmuma stāšanās spēkā ar krimināllietas materiāliem drīkst iepazīties tiesu, prokuratūras un izmeklēšanas iestāžu darbinieki, personas, kuru tiesības bija aizskartas konkrētajā kriminālprocesā, kā arī personas, kuras veic zinātnisko darbību. Visi galīgie nolēmumi krimināllietās, nodrošinot ar likumiem noteiktās informācijas aizsardzību, ir pieejami publiski (KPL 375.panta 1. un 2 daļa).

Kriminālatbildība paredzēta arī par apzināti nepatiesu, otru personu apkaunojošu izdomājumu tīšu izplatīšanu iespiestā vai citādā veidā pavairotā sacerējumā, kā arī mutvārdos, ja tā izdarīta publiski (Krimināllikuma 157.pants).

Operatīvās darbības likums (ODL), likums „Par valsts noslēpumu” un saistītie normatīvie akti Valsts policijai kā operatīvās darbības subjektam un tās amatpersonām, pildot savus dienesta pienākumus, reglamentē informācijas saņemšanu no personām par valsts drošības, aizsardzības, ekonomiskās suverenitātes un sabiedriskās kārtības apdraudējumiem, gatavotiem un/vai izdarītiem noziedzīgiem nodarījumiem un citas nozīmīgas informācijas saņemšanu, savukārt amatpersonām jānodrošina operatīvās darbības slepenību un jāgarantē konfidencialitāti un drošību (ODL 27.pants)

Iesnieguma likuma 9.panta 1.daļa nosaka, ka bez iesnieguma iesniedzēja piekrišanas aizliegts izpaust informāciju, kas atklāj viņa identitāti, izņemot gadījumu, kad iestādei saskaņā ar likumu šāda informācija ir jāizpauž. Arī iestādes sarakste ar informācijas pieprasītāju un ziņas par šo personu uzskatāmas par ierobežotas pieejamības informāciju (Informācijas atklātības likuma 11.panta 6.daļa). Spēkā esošais KPL nostiprina kriminālprocesa obligātuma principu, proti, amatpersonai, kura pilnvarota veikt kriminālprocesu, ikvienā gadījumā, kad kļuvis zināms kriminālprocesa uzsākšanas iemesls un pamats, ir pienākums savas kompetences ietvaros uzsākt kriminālprocesu un novest to līdz Krimināllikumā paredzētajam krimināltiesisko attiecību taisnīgam noregulējumam (KPL 6.pants).

Tomēr, ja ziņas satur informāciju par likuma pārkāpumu, kura atklāšanai nav nepieciešams pielietot kriminālprocesa līdzekļus un metodes, veicama resoriskā pārbaude.

Resoriskā pārbaude KPL izpratnē ir valsts iestādes un tās amatpersonu veiktā pārbaude attiecībā uz iespējamu likuma pārkāpumu, izmantojot šīs iestādes darbību regulējošajā likumā noteiktās pilnvaras, kas nav kriminālprocesuālās pilnvaras. Respektīvi, Valsts policijas amatpersonas kompetences ietvaros patstāvīgi vai sadarbībā ar Valsts darba inspekciju, Valsts ieņēmumu dienestu un citām atbildīgajām iestādēm veic saimnieciskās darbības resoriskās pārbaudes iestādēs un uzņēmumos, tai skaitā uzņēmumos un objektos, kas veic celtniecības/būvniecības darbus. Pēc Valsts policijas iniciatīvas šādas pārbaudes veikšanas pamatā var būt operatīvās darbības rezultātā iegūta informācija, personas iesniegums, izmeklēšanas vai administratīvā procesa laikā iegūtas ziņas par likumpārkāpumiem, kā arī plānotu saimnieciskās darbības likumības ievērošanas kontroles pasākums (reids).

Līdz ar to jānorāda, ka normatīvie akti paredz vairākus iesniedzēju „trauksmes cēlāju” aizsardzības mehānismus, tie arī nosaka attiecīgo tiesībsargājošo iestāžu amatpersonu pienākumus un rīcību.

Uzskatam, ka jautājums par personas aizsardzību pret nelabvēlīgām sekām trauksmes celšanas gadījumos ir aktuāls un pietiekami komplicēts. Ņemot vērā, ka Valsts kancelejas izveidotajai pārresoriskai darba grupai līdz šā gada beigām jāizstrādā mehānisms trauksmes cēlēju tiesiskās aizsardzības nodrošināšanai, detalizētāku izvērtējumu varēsime sniegt pēc tiesību akta projekta saņemšanas.

Ar cieņu,

Priekšnieka p.i.

A.Velšs

N. Bēvalds 67829572

J.Groma 67075008